

PRIEDAS

MENAS LITERATŪRA MOKSLAS

2006 BALANDŽIO 22 d.

DRAUGO ŠEŠTADIENINIS PRIEDAS

Nr.78 (16)

Opera—aukščiausias civilizacijos žiedas

DANUTĖ BINDOKIENĖ

Garsusis kompozitorius ir dirigentas Richard Strauss taip apibūdino operą: „Opera yra vienas iš žymiausių žmogaus dvasios laimėjimų, tai aukščiausias civilizacijos žiedas“. Tuos žodžius galima pritaikyti ir Čikagos Lietuvių operai, šiemet švenčiančiai 50 metų veiklos sukaktį ir ta proga balandžio 30 d. Morton gimnazijos auditorijoje (Cicero, Illinois) publikai padovanosiančiai lietuvišką operą — Vytauto Klovos „Pilėnus“.

Kad toli nuo savo kilmės krašto gyvenantys lietuviai galėjo sukurti ir pusšimtį metų išlaikyti gyvą, veiklą, nerodantį nuovargio ar apatijos žymių operos vieneta, tai tikrai nemažas laimėjimas, juo labiau, kad Amerikoje nei viena kita tautinė grupė, net nepalyginamai gausesnė kaip lietuviai, operos kolektyvo neturi.

Tų dešimtmečių būvyje Čikagos Lietuvių opera pastatė daugiau kaip 30 savų ar užsieniečių, pasaulinio masto kompozitorių, operų (kai kurios buvo kartojamos). Svarbiausia — visos operos buvo dainuojamos tik lietuvių kalba, nors kartais pagrindines roles atlikdavo kitataučiai solistai, o į chorą įsijungdavo lietuviškai nemokantys dainininkai.

Lietuvai atkūrus nepriklausomybę 1990 m. kovo 11-ąją ir sugriuvus „geležinei uždangai“, į Lietuvių operos pastatymus yra kviečiami dainininkai iš Lietuvos, tuo būdu publika, net neišvykusi iš Čikagos, gali susipažinti su geriausiomis Lietuvos dainavimo meno pajėgomis.

Lietuvių patarlė sako, kad „mažas grūdelis dideliu medžiu išauga“, taip ir Čikagos Lietuvių

„Nabucco“ — 1978 metais. Abigailė — Dana Stankaitytė (viduryje).

Jono Kuprio nuotrauka

Kad toli nuo savo kilmės krašto gyvenantys lietuviai galėjo sukurti ir pusšimtį metų išlaikyti gyvą, veiklą, nerodantį nuovargio ar apatijos žymių operos vieneta, tai tikrai nemažas laimėjimas.

opera išaugo iš nedidelio — 40-ties dainininkų — vyrų dainos vieneto, Čikagos vyrų choro (pradžioje vadinto Čikagos Tremtinių vyrų choru), kuris susikūrė, vos nusiūgus didžiąjai lietuvių bangai, po Antrojo karo pabaigos atplūdusiai į Ameriką iš pabėgėlių stovyklų Vokietijoje.

Čikagos lietuvių vyrų choras savo veiklą pradėjo 1949 metų pabaigoje, vadovaujant muz. Alfonsui Gečui, o choro valdybai pirmininkaujant Vytautui Radžiui. Pirmasis Vyrų choro koncertas, kartu su solistais — Stasiu Baranausku (vėliau — Baras), Jonu Vazneliu ir Izabele Motekaitiene, suruoštas 1950 m. spalio viduryje čekų

„Sokol“ salėje Čikagoje. Chorui akompanavo muz. Aleksandras Kučiūnas.

Pradžioje Vyrų choras pasitenkino tik koncertais, kurie publikos buvo labai palankiai sutinkami. 1954 metais choro vadovimą perėmus buvusiam Vilniaus ir Kauno operų solistui Vladui Baltrušaičiui, o 1955 m. balandžio 24 d. suruošus labai sėkmingą 5 metų sukakties paminėjimo koncertą, pradėta atsargiai puoselėti mintį, kad choras pakankamai pajėgus pastatyti vientisą veiklą, net operą. Ypač šią mintį siūlė choro valdybos pirm. Vytautas Radžius, nors dirigentas ilgai nesiryzo šio žingsnio žengti.

Čikagos Lietuvių operos pradžia laikytina 1956–ųjų metų liepos 7-oji, kai tą dieną vykusiam Vyrų choro valdybos posėdyje buvo pagaliau padarytas nutarimas statyti Giuseppe Verdi „Rigoletto“. Ši opera pasirinkta dėl to, kad joje dainuoja vien vyrai, o, be to, Vladas Baltrušaitis dar

Nukelta į 2 psl.

G. Bizet „Carmen“, 1959 m., Maria gimnazijos auditorijoje. Dana Stankaitytė — Micaela, Stasys Baras — Don Jose.

ŠIO ŠEŠTADIENIO PRIEDO PUSLAPIUOSE

Opera—aukščiausias civilizacijos žiedas • Niekada neabejojau Lietuvių operos buvimu • Pranas Visvydas — Eilėraščiai • Kęstučio Mikėno keramika • Gajus kūnas — budri dvasia • Religija ir mokslas

K. Banaičio „Jūratė ir Kastytis“, 1996 m., Morton auditorija. Viduryje Kastyčio motina sol. Aldona Stempužienė.

Algimanto Kezio nuotrauka

Opera

Atkelta iš 1 psl.

Lietuvoje buvo dainavęs pagrindinė „Rigoletto“ partiją.

Verdi „Rigoletto“ Maria gimnazijos scenoje rampos šviesą išvydo 1957 m. kovo 30 d., o jos antrasis spektaklis įvyko toje pačioje salėje kovo 31 d. Tai buvo didelis įvykis Čikagos ir apskritai užsienio lietuvių kultūriniame gyvenime, plačiai nuskambėjęs visuomenėje ir labai teigiamai įvertintas mūsų spaudoje, nors galbūt tuo metu niekas netikėjo, kad Vyrų chorui pavyks pastatyti daugiau operų lietuvių kalba, juo labiau šį kultūrinį darbą tęsti pusšimtį metų!

Pirmojo sėkmingo lietuviškos operos pastatymo pasėta sėkla ne

tik greitai sudygo, bet ėlėdo šaknis ir tarpiai augo. Tačiau netrukus buvo apsižiūrėta, kad būtina į chorą įjungti ir moteris, nes operų, parašytų vien vyrams dainininkams, ne daug tegalima rasti.

Pirmoji opera kartu su moterų choru buvo Gounod „Faustas“. Ši taip pat susilaukė nepaprasto pasisekimo ir publikos pritarimo.

Ilgainiui buvo pakeistas ir dainos vieneto pavadinimas į Čikagos Lietuvių operą (pavadinimas įregistruotas atitinkamose valdžios įstaigose). Tačiau nei pavadinimo pakeitimas, nei nuolat besikeičiantys choristai, solistai, dirigentai bei statomos vis kitos operos, nepakeitė pirminio užmojo: kone kasmet lietuviškai publikai padovanoti operą lietuvių kalba.

Per eilę metų Lietuvių operai vadovavo šie dirigentai: Aleksandras Kučiūnas — 14 operų; Vytautas Marijošius — 6 operos; Aloyzas Jurgutis — 3 operos; Robertas Arūnas

Kaminskas — 5 operos; Bronius Kazėnas — 1 opera; Julius Geniušas — 1 opera; Vytautas Viržonis — 1 opera. Ilgiausiai Čikagos Lietuvių operai yra vadovavęs muz. Alvydas Vasaitis — 18 (su šiemetinė — 19), kuris ir šiuo metu yra dirigentas bei meno vadovas.

Nepaprasta ištverme pasižymėjo ir du ilgamečiai operos valdybos pirmininkai — Vytautas Račkus, pirmininkavęs 34 metus, ir Vaclovas Momkus, dabartinis valdybos pirmininkas, pirmininkavęs 10 metų. Kiti pirmininkai (Vilius Juška, Gediminas Kazėnas, Raimundas Korzonas, Alfredas Kulys, Kazys Skaisgirys, Vladas Žukauskas) šias pareigas ėjo po vienerius metus.

Pradžioje Čikagos Lietuvių operos pasisekimas buvo toks didelis, kad nepakako vien premjeros — būdavo atliekami keturi ar kartais net daugiau spektaklių, kurie paprastai vykdavo ses. kazimieriečių vadovaujamos mergaičių Maria gimnazijos

salėje, Čikagos Marquette Park apylinkėje. Persikėlus į didesnės talpos Morton gimnazijos salę Cicerio mieste, operų spektaklių skaičius žymiai sumažėjo ir dabar įvyksta tik vienas pastatymas.

Nors buvo stengtasi statyti kiek galima daugiau lietuvių kompozitorių kūrinių, tačiau okupacijos metais jie buvo sunkiai prieinami. Tiesa, buvo pastatyta K. Banaičio „Jūratė ir Kastytis“, J. Kačinsko „Juodas laivas“ (libretas Algirdo Landsbergio); V. Marijošiaus „Priesaika“ (libretas pagal Balio Sruogos *Milžino paunksmę*), J. Gaidelio „Gintaro šaly“ (libretas Anatolijaus Kairio), Vytauto Klovos „Pilėnai“, tačiau didžiausią išpūdį visiems paliko 1967 m. Čikagos miesto Operos rūmuose pastatyta V. Karnavičiaus „Grazina“, kurios partitūra gauta iš okupuotos Lietuvos „aplinkinių kelių“. Nepamiršamas Čikagos Lietuvių operos koncertas įvyko 1965 m., birželio mėn. minint skaudžios Lietuvos okupacijos 25-erių metų sukaktį. Operos choras su solistais ir Čikagos simfoniniu orkestru milžiniškoje McCormick salėje atliko Verdi „Requiem“ ir Markačio „Vilniaus varpai“. Dirigavo Aleksandras Kučiūnas.

Čikagos Lietuvių operai švenčiant 40 metų sukaktį, Morton gimnazijos auditorijoje vėl buvo pakartota Kazio Viktoro Banaičio „Jūratė ir Kastytis“ (pirmą kartą statyta Maria gimnazijos salėje 1972 m.), diriguojant Julijui Geniušui.

Kaip minėta, po Lietuvos nepriklausomybės atkūrimo Lietuvių opera solistų nestokojo — jie buvo pakviečiami iš Lietuvos. Į choro eiles įsijungė ir neseniai į Ameriką atvykę dainininkai, tad galime būti tikri, jog Čikagos Lietuvių operos veikla neužsibaigs su 50-osios sukakties paminėjimu.

Linkėtina, kad V. Klovos „Pilėnai“ būtų tik įžanga į naujus veiklos dešimtmečius, statant vis daugiau lietuvių kompozitorių kūrinių (dabar jau nėra užtvarų jų gauti iš Lietuvos), supažindinant Amerikos lietuvių su pajėgiausiais Lietuvos solistais, režisieriais, kostiumų kūrėjais.

Sveikiname Čikagos Lietuvių operą garbingos sukakties proga ir linkime gyvuoti, dainuoti, saugoti, kad „aukščiausias civilizacijos (o taip pat ir lietuvių kultūros) žiedas išseivijoje dar ilgai žydėtų! ■

Pradžioje Čikagos Lietuvių operos pasisekimas buvo toks didelis, kad nepakako vien premjeros — būdavo atliekami keturi ar kartais net daugiau spektaklių.

G. Donizetti „Lucia di Lammermoor“, 1974 m. Iš kairės: Gina Čapkauskienė, Stefan Wicik, Jonas Vaznelis, Julius Savrimas.

Jono Kuprio nuotrauka

Niekada neabejojau Lietuvių operos buvimu

G. Bizet „Carmen“, 1973 m. Vyrų choras, viduryje—Vytautas Radžius.

Jono Kuprio nuotrauka

Artėja Čikagos Lietuvių operos jubiliejinis pastatymas. Jam pasirinkta Vytauto Klovo opera „Pilėnai“. Pastatymui ruošiasi atliktėjai, jo su nekantrumu laukia operos mylėtojai. Ta proga pakalbino me laikraščio *Lietuvių balsas* vyr. redaktorių Vytautą Radžių, nuo pat Lietuvių operos įsikūrimo dainuojantį chore, 34 metus ėusį Lietuvių operos valdybos pirmininko pareigas. V. Radžius maloniai sutiko atsakyti į *Draugo* redaktorės Laimos Apanavičienės klausimus.

—Daugelį metų buvote Čikagos Lietuvių operos valdybos pirmininku. Su kokia nuotaika sutinkate šį garbingą operos jubiliejų?

—Nuotaika pakili. Pradėdamas skleistį operos pastatymo mintį, neturėjau tikslo, kad tas meninis vienetas sulauktų 50-ies metų. Maniau, kad, jeigu pavyks bent penkias operas pateikti mūsų visuomenei, būsiu laimingi.

—Dabartinė Lietuvių opera prasidėjo nuo vyrų choro. Kaip gimė toks choras, kokia buvo jo veikla?

—Kai Amerikos Lietuvių tarybos, padedant BALFui, ir kitų tautinių grupių kelerių metų rūpestiu, JAV Senatas bei Atstovų rūmai 1948 m. birželio 18 d. priėmė nuo komunistų pasitraukusiems į Vakarus karo pabėgėliams labai svarbų įstatymą, pavadintą „Displaced Persons' Act 774“, į šį kraštą atvyko tūkstančiai lietuvių, kurie po Antrojo pasaulinio laikinai gyveno politinių pabėgėlių stovyklose Vokietijoje. Tarp jų buvo daug gerų dainininkų, dainavusių įvairiuose choruose Europoje. Ne vienas bandėme pritapti prie čia esančių chorų, tačiau psichologiniai skirtumai buvo per dideli.

Suorganizavome vyrų chorą ir pirmuoju jo dirigentu buvo Alfonsas Gečas, kuris amerikiečių kuopose Vokietijoje vadovavo vyrų chorui. Buvo priimta 40 rinktinių vyrų balsų ir choras repeticijas pradėjo 1949

m. pabaigoje. Likimas man lėmė tapti to choro valdybos pirmininku.

Pirmąjį vyrų choro koncertą, pasikvietę dalį programos atlikti solistus: Izabelę Motekaitienę, Stasį Baranauską ir Joną Vaznelį, akompanuojant muz. Aleksandrui Kučiūnui, surengėme 1950 m. spalio 15 d. „Sokolų“ salėje. Vėliau Vyrų chorui dirigavo muz. Bronius Jonušas, o jam išsikelus į Omaha, choro valdyba pakvietė Vladą Baltrušaitį, buvusį Kauno ir Vilniaus operų solistą.

Vytautas Radžius, ilgametis Lietuvių operos valdybos pirmininkas.

Jono Tamulaičio nuotrauka

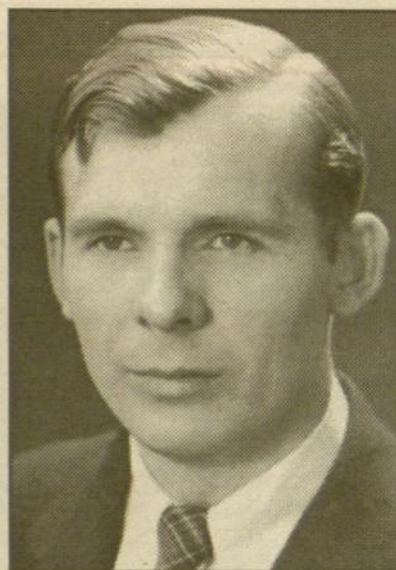
—Į Ameriką 1949 m. atvyko daug žinomų to meto lietuvių muzikų. Sunkus gyvenimas vertė žmones ieškoti darbo, kad galėtų išmaitinti šeimą, pragyventi. Tačiau atsirado ir tokių, kurie stengėsi neatitrūkti nuo muzikinio gyvenimo. Kas stovėjo prie Lietuvių operos įkūrimo ištakų?

—Man teko būti pirmosios Dainų šventės, kuri įvyko 1956 m. Čikagoje, vykdomuoju vicepirmininku. Šventę beruošiant ir gimė mintis, kad galime turėti savo operą. Po šventės pradėjau Vyrų choro nariams kalbėti, kad lietuvių visuomenei reikia duoti ką nors didingesnio, ne vien tik choro koncertus.

Prie operos pastatymo buvo eita labai atsargiai. Vyrų choro dirigentas ilgai nedavė atsakymo, kad ruoštume operą.

Kadangi sol. V. Baltrušaitis buvo Lietuvoje dainavęs Verdi „Rigoletto“ operoje titulinę partiją, ir kadangi toje operoje dainuoja tik vyrai, tai ji ir buvo siūloma statyti. Ilgai negavome atsakymo iš V. Baltrušaičio, tačiau jam tas klausimas buvo dažnai keliamas. Tuose pokalbiuose dalyvaudavo ir Vyrų choro vicepirmininkas Leonas Bildušas. Prie raginimo statyti operą prisidėjo ir maestro Aleksandras Kučiūnas.

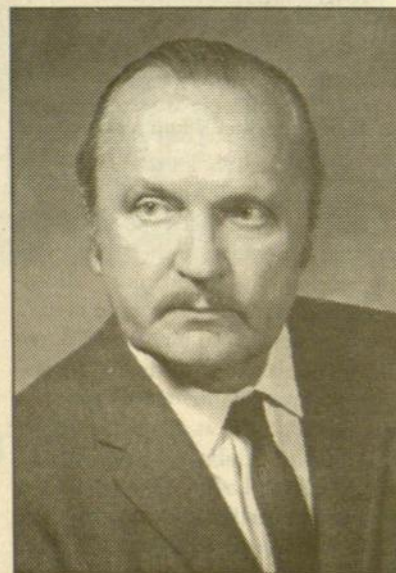
Nelengva buvo operos pastatymo idėją įpiršti net kai kuriems valdybos nariams, o ypač įtikinti kai

Pirmasis Lietuvių vyrų choro meno vadovas Alfonsas Gečas.

Kurį laiką Lietuvių vyrų chorui vadovavęs muz. Bronius Jonušas.

Maestro Aleksandras Kučiūnas.

Muzikas Vladas Baltrušaitis.

Nukelta į 4 psl.

V. Klovos „Pilėnai“, 1994 m. Morton gimnazijos auditorijoje.

Jono Tamulaičio nuotrauka

Niekada neabejojau

Atkelta iš 3 psl.

kuriuos choristus, nes Vyrų choras turėjo pasiimti visą atsakomybę už operos pastatymą. Kai kurie dainininkai net pasitraukė iš choro.

Pagaliau, 1956 m. vasario 19 d. posėdyje, drįsau iškelti tą klausimą ir per du balsavimus buvo pareikštas principinis pritarimas „didesniam pastatymui kito sezono metu“.

Tų pačių metų birželio 15 d. posėdyje jau atvirai valdybos pasisakė už operetės ar operos pastatymą. Bet tik 1956 m. liepos 7 d. posėdyje, kuriame dalyvavo pirm. Vytautas Radžius, Leonas Bildušas, Vytautas Gutauskas, Kazys Skaigirys ir Vyrų choro dirigentas Vladas Baltrušaitis, galutinai nutarta pra-

dėti Verdi „Rigoletto“ operos paruošimo darbus, dirigentu pakviečiant maestro Aleksandrą Kučiūną. Vladas Baltrušaitis sutiko operą režisuoti.

Operos premjera įvyko 1957 m. kovo 30 d.; antras spektaklis — kovo 31 d. Maria gimnazijos salėje, Čikagoje.

To meto oficialus operos rengėjas buvo Čikagos Lietuvių vyrų choras. O jo valdybą sudarė: pirm. Vytautas Radžius, vicepirm. Leonas Bildušas, sekretorius Stasys Antonaitis, izdininkas Kazys Skaigirys, narys Vladas Stropus.

Norėčiau priminti, kad pirmąją premjerą dirigavo maestro Aleksandras Kučiūnas, pastatymui scenoje

— Vladas Baltrušaitis. Režisierius buvo Kazys Oželis, chormeisteris Alfonsas Gečas, dailininkas Vytautas Virkau, baletmeisteris Simas Velbasis. Premjeros solistai: Valdemars Salna, Algirdas Brazis, Monika Kripkauskienė, Jonas Vaznelis, Salomėja Viliukienė, Danutė Stanikaitė, Stasys Citvaras, Juozas Brazys, Julius Savrimavičius, Valentinas Liorentas, Elena Blandytė ir Kazys Skaigirys.

Dar noriu priminti, kad pirmosios operos ir kitų operų garbės globėjai buvo Maria ir Antanas Rudžiai.

—Kaip parinkdavote repertuarą? Kas nulemdavo to ar kito kūrinio pasirinkimą? Kiek iš viso buvo pastatyta operų?

—Repertuarą rinkdavome su dirigentu, atsižvelgiant į esamus solistus, chorą, scenos apipavidalinimą bei daugelį kitų operos pastatymui būdingų dalykų. Kai Lietuva buvo pavergtą, rinkdavome operas, kurių turinys susijęs su laisvės tema, todėl dominavo Verdi operos, nes juose ryškus laisvės motyvas. Svajodavome apie lietuvių kompozitoriaus operą, buvo daromi žygiai, tačiau nebuvo galima gauti jų partitūrų. Pagaliau pro „geležinę uždangą“ „praslydo“ Jurgio Karnavičiaus „Grażina“. Į mano prašymą atsiliepė vienas Lietuvos teatro žmogus. O istorija tokia.

Vieną sekmadienio naktį suskambo telefonas. Žinojau, kad iš New York. Pasakė: „Rytoj jūs gausite svarbų siuntinį“. Paklausiau, kas skambina ir siūnia, bet atsakymas buvo tik toks: „Ačiū jums“, ir padėjo telefono ragelį.

Tai buvo mano prašyta Jurgio Karnavičiaus operos „Grażina“ partitūra su visomis orkestro gaidomis. Aš ir šiandien esu dėkingas tam nežinomam, tauriam lietuviui, kuris 1965 m. atsiuntė natas.

„Grażina“ buvo pastatyta 1967 metais Operos rūmuose, Čikagos miesto centre. Vėliau daug pastangų teko padėti, kol galėjome pastatyti Banaičio operą „Jūratė ir Kastytis“ bei išleisti klavyrą. Dar buvo pastatytos dvi Juliaus Gaidelio operos: „Dana“ ir „Gintaro šaly“, Jeronimo Kačinsko „Juodas laivas“, Vytauto Marijošiaus „Priesaika“ ir Vytauto Klovos „Pilėnai“. Kitos operos — pasaulinio garso kitataučių kompozitorių.

Iš viso Lietuvių opera pastatė 33 operas. Pastaruoju metu kartojamos anksčiau statytosios operos. Kūrinio pasirinkimą lemdavo kompozitorius, esami solistai ir jų tinkamumas tai ar kitai rolei.

Žymus įvykis buvo, kai Lietuvių opera pakvietė lietuvių visuomenę nulenkti galvą prieš žuvusius už mūsų tautos laisvę, minint žiauriosios Lietuvos okupacijos 25 metų sukaktį su Verdi „Requiem“ ir Markaičio „Vilniaus varpai“ kūriniais 1965 m. birželio 13 d. McCormick salėje, turinčioje per 5,000 vietų, grojant Čikagos simfoniniam orkestrui, diriguojant Aleksandrui Kučiūnui.

—Lietuvių operos pastatymuose dainuodavo ano meto garsūs lietuvių dainininkai ir dainininkės, prie operų pastatymų prisilietė daug iškilių muzikų, dailininkų. Malonėkite kai kuriuos jų paminėti.

— Buvome laimingi, kad turėjome puikius solistus pagrindinėms partijoms dainuoti: Stasį Baranauską-Barą, Algirdą Bražį, Daną Stanikaitę, Aldoną Stempuzienę, Joną Vaznelį, Giną Čapkauskienę, Daivą Mongirdaitę, Stefan Wicik, Romą Mastienę, Margaritą Momkienę, Liliją Šukytę, Arnoldą Voketaitį, Rimą Strimaitį ir daug kitų (gal net visą šimtinę!), atlikusių įvairias partijas. Ypač malonu buvo bendrauti su maestro Vytautu Marijošiumi, dirigentais — Aleksandru Kučiūnu, Arūnu Kaminsku, Alvydu Vasaičiu; scenos žinovu Kaziu Oželiu, Gintu Žiliumi; kompozitoriais K. V. Banaičiu, J. Gaideliu; recenzentais Baliju Chomskiu ir Vladu Jakubėnu; vertėju Stasiu Santvaru; baletininkais Violeta Karosaite ir Jaunučiu Puodžiūnu; žurnalistai kun. Pranu Garšva, MIC, Vladu Būteņu, Aloyzu Baronu, Stasiu, Dauniu; Lietuvos Respublikos gen. garbės konsule Juze Daužvardiene ir daugeliu kitų, kurie prašomi jungėsi padėti Lietuvių operos chorui.

Be jų mūsų Operai daug savo kūryba pradžioje yra padėjęs dailininkas Vytautas Virkau, o pastaruoju metu — daugelį metų — dailininkė Ada Sutkuvienė.

— Kokie buvo jūsų, kaip valdybos pirmininko darbai ir įsipareigojimai? Ar turėjote pagalbininkų? Ar nebuvo užėjęs noras viską mesti?

— Operos pirmininkas yra ir vyriausias visų reikalų vadovas, tad jo atsakomybėje yra visa veikla, ne tik ryšium su operos pastatymu, bet ir su Operos vieneto išsilaikymu.

Vytautas Radžius (kairėje) su Vytautu Kupcikevičiumi, paruošusiu Lietuvių operos 50 metų veiklos apžvalginę parodą Čiurlionio galerijoje, Jaunimo centre.

L. Apanavičienės nuotrauka

*Operą būtų galima
siūlyti ir į Guinness
rekordų knygą,
kadangi nei viena kita
tautybė, gyvenanti
Amerikoje, savo operos
vieneto neturi.*

Vienas visų tų darbų negali atlikti. Esu dėkingas visiems tiems, kurie padėjo, kad Lietuvių opera gyvuotų. Pirmininkaudamas per tuos 34 metus, niekada nesuabejojau jos buvimu.

— Kas suteikė jėgų toliau tęsti darbą, kai prieš kokią penkiolika metų ar truputį anksčiau, prasidėjo Lietuvių operos „krizė“? Dauguma dainininkų jau buvo sulaukę vyresnio amžiaus, nebe visi galėjo dainuoti. Ar tada neatrodė, kad viską reikia baigti? Kam kilo mintis kvieisti pagrindinius solistus iš Lietuvos?

— Lietuvių operos krizės nebuvo, tačiau, kai Lietuva išsikovojo nepriklausomybę, buvo visuotinis noras išgirsti jos balso menininkus. Pirmosios žvaigždės buvo Irena Milkevičiūtė ir Virgilijus Noreika, kuriuos visada prisimenu su nuoširdžia pagarba, kad jie dainavo su mumis.

Vėliau džiaugėmės chormeistriu Ričardo Soko talka, Sabinos Martinaitytės, Vytauto Juozapaičio, Arvydo Markausko, Ramutės Tumuliauskaitės, Broniaus Tamašausko, Sigutės Stonytės, Dainiaus Stumbro ir kitų Lietuvos solistų dainavimu. Jų sutikimas pas mus dainuoti sustiprino mūsų Operą.

— Esate optimistas, ar pesimistas? Ką galvojate apie Čikagos Lietuvių operos ateitį? Ar reikia ir toliau tęsti operų pastatymus?

— Neabejoju, kad reikia tęsti tą veiklą, tačiau turėtų į ją jungtis naujieji lietuviai imigrantai su savo pagalba, nes jau yra galinčių operai padėti ne tik savo balsais, bet ir finansine parama, kaip mes kad padėjome.

— Parodos, tebevykstančios Čiurlionio galerijoje, Jaunimo centre, skirtos Lietuvių operos 50-mečiui, metu teko išgirsti nuomonę, kad Čikagos Lietuvių operą, kaip vienintelį išieivijoje tiek metų gyvuojantį kolektyvą, reikėtų įrašyti į Guinness rekordų knygą. Ką apie tai manote?

— Mūsų operos veiklą gražiai pavaizdavo Vytautas Kupcikevičius, paruošęs 50 metų sukakčiai paminėti parodą. Kiekvienas turėtų ją aplankyti, kad geriau suprastų mūsų operos nueitą kelią bei jos vingius.

Prieš daugelį metų žinojau, kad armėnai turėjo savo operą, tačiau šiuo metu neteko girdėti apie jos veiklą, tad mūsų Operą būtų galima siūlyti ir į Guinness rekordų knygą, kadangi nei viena kita tautybė, gyvenanti Amerikoje, savo operos vieneto neturi.

— Dėkojame už pokalbį ir linkime, kad Čikagos Lietuvių opera sulauktų deimantinio jubiliejaus.

G. Bizet „Carmen“, 1973 m. Aldona Stempužienė, Nerija Linkevičiūtė, Bernardas Prapuolenis, Kristina Milerytė.

Jono Kuprio nuotrauka

Gonoud „Faustas“, 1984 m. Maria gimnazijos auditorijoje.

Jono Tamulaičio nuotrauka

PAVASARIO VIRTUOŽĖ

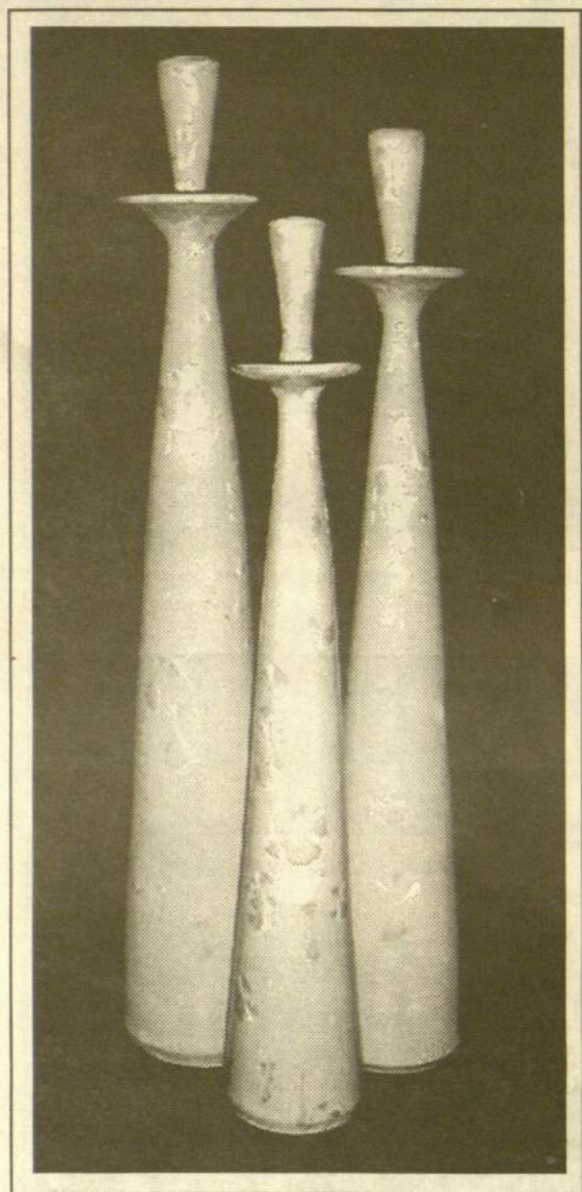
Esi pavasario virtuozė –
Tartinio fleitų mylimoji,
Pabūk dar kurį laiką gide
geismų orkestre – žemėj.

Tegul tavo įkvėptas Rondo
žėrėdamas per miestą rieda.
Esu paklydęs beieškodamas
idiliškai darnių etiudų,
bent vieno trelio kerinčio,
ar netikėto pabučiavimo
tave mylėjusios Eleonoros.

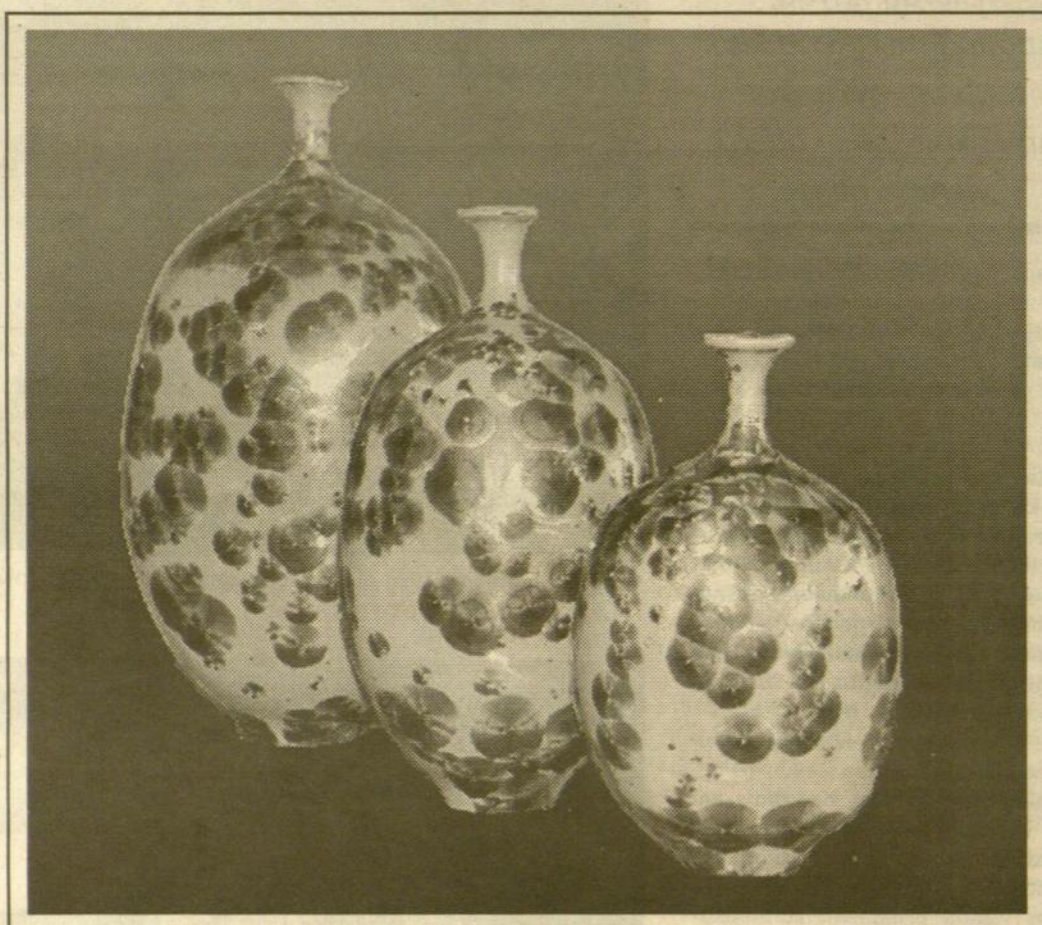
Esi juk žūstanti herojė,
iš Pano girių kilus nimfa,
nuvesk mane pas Alkinoją,
ne tą, kurį Homeras mini,
bet užiegoj fleituojančią
jaunuolį aklą. Pritariant
gitarai, tavo melodijoj
girdžiu pavasario garsus.

PRANAS VISVYDAS

KĘSTUČIO MIKĖNO KERAMIKA

Kęstutis Mikėnas. „Aukštos vazos“ (19-23 colių aukščio).

Kęstutis Mikėnas. „Vazos“ (8-15 colių aukščio).

„Keramika suteikia man progą išreikšti asmenišką kūrybingumą, be to, atrandu ramybę bei didelį pasitenkinimą ...“

ŽIBUTĖ BRINKIENĖ

Dažnai gyvenimo vingiai yra nežinomi, kai jaunas žmogus turi pasirinkti savo profesiją ir surasti savo paskirtį. Taip atsitiko ir Kęstučiui Mikėnui. Jo pasirinkta profesija buvo architektūra, kuriai jis pasiruošė Illinois universitete, bet širdis linko prie keramikos meno. „Aš dar Rokiškyje, būdamas vaiku, užuot smėlio, mėgdavau žaisti su moliu. Mano pirmas darbas buvo peleninė, kurią išdeginau močiutės krosnyje, vieną vasarą praleisdamas Taručių kaime,“ — pasakoja Kęstutis.

Lygiai prieš 40 metų, dirbdamas architektūros srityje, jis pradėjo studijuoti keramiką Los Angeles, Calif., su žinomu JAV keramiku Clyde Kelly, kuris, įvertindamas Kęstučio sugebėjimus šioje meno srityje, jį skatino ir sudarė sąlygas joje gilintis. Ir taip likimas įžiebė meno aistros kibirkštį, kuri neišblėso iki šios dienos.

Paklaustas, kokią reikšmę keramika turi jo gyvenime, Kęstutis Mikėnas atsakė: „Keramika suteikia man progą išreikšti asmenišką kūrybingumą, be to, atrandu ramybę bei didelį pasitenkinimą, žiesdamas molį ant puodžiaus rato, matydamas prieš savo akis augančią formą. Įvairių glazūros formulių išbandymai tačiau reikalauja daugiau techninių žinių ir kantrybės. Šiuo metu dirbu tiksliai su kristalo glazūra, ji man suteikia didžiausią iššūkį keramikos mene“.

K. Mikėno meno darbai neliko nepastebėti meno srities profesionalų, ir jam buvo suteiktos sąlygos supažindinti Amerikos visuomenę su savo keramikos kūriniais, 2002 metais pasirašant vienerių metų sutartį su „Los Angeles County Art Museum“. K. Mikėno darbų turi ir Kauno keramikos muziejus bei kolekcionieriai Argentinoje, Ispanijoje, Japonijoje, Vokietijoje. Taip pat prieš metus Londone (Anglijoje) išleistoje knygoje *Crystalline*

Kristalo glazūra iš karto pagauna žiūrovo akį, ji keičiasi kartu su šviesos niuansais.

Kęstutis Mikėnas. „Vaza (12 colių aukščio) ir dubenėlis“ (8 colių diametro).

Gaja. Ateitininkų medikų korporacija. Išleido Lituanistikos tyrimo ir studijų centras, kartu su ateitininkų medikų Korp! Gaja. (Išleista Korp! Gaja lėšomis). 2005 m. Čikagoje. Redaktoriai: dr. Vaclovas Šaulys, dr. Juozas Meškauskas, dr. Kazys G. Ambrozaitis. Minkštais viršeliais, 385 psl. Kaina nepažymėta. Lituanistikos tyrimo ir studijų centro adresas: 5600 S. Claremont Ave, Chicago, IL 60636; tel. 773-434-4545.

Korp! Gaja istorija yra tuo pačiu ir Lietuvos medicinos darbuotojų, studentų katalikų, o taip pat ateitininkijos istorijos dalis.

Glazes (Second Edition) autorė Diane Craber pristato Kęstutį Mikėną, kaip vieną iš keturiolikos keramikų pasaulyje, kurie yra sėkmingai išvystę sudėtingą techniką, išgaunant skaidrius kristalo puošmenis, susiformavusius glazūroje. Tai daugiau kaip 20 metų vykusių bandymų ir darbo pasekmė.

Kristalo glazūra keramikoje yra viena iš tų, su kuria nepaprastai sudėtinga dirbti, o dar sudėtingiau šią glazūrą tobulinti, išgaunant skirtingą kristalų dydį bei spalvas. Spalvingumas šioje glazūroje gaunamas, panaudojant įvairius metalo oksidus, pvz., vario, kobalto, geležio, magnezio ir kitų. Pirminis sluoksnis (po glazūra) yra naudojamas išgauti rausvas spalvas.

Kristalo glazūra iš karto pagauna žiūrovo akį, ji keičiasi kartu su šviesos tonais. Šviesoje stebint, kristalai tarsi plūduriuoja glazūros fone ir primena snaiges su perlo atspindžiu pro apšalusį stiklą. Ši glazūra reikalauja paprastos, neįmantrios vazos formos, leidžiančios, kaip paveikslas drobėje, kristalams augti ir plėstis. Dalis glazūros deginimo metu nuteka nuo vazos, tam taip pat reikalinga paprasta vazos forma, kad netrukdytų ir leistų šiai glazūrai vienodai padengti vazos paviršių. Nutekėjusi glazūra yra surenkama specialiai kiekvienai vazai paruoštame indelyje, kuris po deginimo yra nudaužiamas nuo vazos.

Kai vaza įdedama į deginimo krosnį, menininkas jau nebeturi jokios galios — reikia pasikliauti „krosnies dievais“.

Pasisekimas ar nesėkmė su kiekvienu kūriniu priklauso nuo didelio skaičiaus pakitimų ir nepastovių įvairumų: glazūros kiekio uždėjimo, temperatūros parinkimo ir jos svyravimas deginant (iki 2,345° F), laiko trukmės ir, aišku, nuo laimės. Tai meno sritis, neišsenkanti naujais bandymais ir galimybėmis bei nepaprastu atpildu. Nemažai prie gerų rezultatų prisideda ir didelė techninė pažanga deginimo krosnyje, reguliuojant temperatūrą kompiuterio pagalba.

Šį pavasarį Pietų Kalifornijos visuomenė turės retą progą susipažinti su Kęstučio Mikėno keramikos darbais. Paroda įvyks žinomoje meno galerijoje — Brand Library, Glendale mieste, balandžio 29 d. ir tęsis iki birželio 16 d. Šioje parodoje bus pristatoma apie 50 vėliausių keramikos kūrinių, kurie pasižymi kristalizuotąja glazūra ir išskirtine forma. ■

Gajus kūnas — budri dvasia

Tai leidinys, kurio jau seniai reikėjo — išleistas, galima sakyti, pačiu kritiškiausiu metu, nes, dar ilgiau laukiant, daug medžiagos, o ypač leidinio bendradarbių, būtų neprieinama. Knyga susikirstyta į dešimt stambių dalių, baigiant santrumpomis, pavardžių rodykle ir literatūros sąrašu. Be kitų įdomių skyrių, verta atkreipti dėmesį į „Korporacijos ‘Gaja’ narių biografijas“ (279-365 psl.). Tai nepažinoma istorinė medžiaga, ne tik apie Korp! Gają, bet apie lietuvių medikus bei medicinos darbuotojus apskritai. Šiuose puslapiuose pateiktos ne vien narių biografijos (kai kurios ilgesnės, kitos vos kelių eilučių), bet dauguma jų iliustruota fotonuotraukomis. Sunku net įsivaizduoti, koks tai buvo milžiniškas darbas, ypač gyvenant užsienyje, surinkti daugiau kaip 370 biografijų! Nors redaktoriai nusiskundžia, kad ne apie visus buvusius „Gajos“ korporacijos narius pavykę rasti duomenų, bet ir tai kas išspausdinta šioje knygoje, turi išliekamąją vertę.

Redakcija pratarmėje keliais paragrafais pateikia šios lietuvių katalikų — ateitininkų medikų korporacijos „Nueito kelio“ apybraižą, bet knygoje prie to kelio daug kartų grįžtama: aptariant pačią ateitininkiją („Ateitininkų vardo kilmė ir organizacijos pradžia“ — rašo Kazys Ambrozaitis, MD); korporacijos įsteigimą apibūdina („Prisiminimai,

steigiant ‘Gajos’ korporaciją“ — Petras Kazlas-Kazlauskas, MD); korporacijos tikslus, siekius, užmojus pamini („‘Gajos’ korporacija, jos įsikūrimo motyvai ir uždaviniai“ — Juozas Meškauskas, MD). Knygoje yra ir daug kitų straipsnių, susietų su šios medikų korporacijos įkūrimu, veikla, istorijos raida.

Korporacijos steigimo mintis 1927-1928 m. kilo studentams ateitininkams, studijuojantiems mediciną Kauno Medicinos fakultete. Tuo metu jau veikė įvairios kitos studentų ateitininkų korporacijos: „Abstinėntų“, „Vytauto“ klubas, „Kęstučio“ korporacija, „Activitas“, „Šatrija“ ir kt. Medikai, neturėdami savos korporacijos, buvo išsiskirstę kitose, tačiau susibūrimuose nuolat diskutuodavo, kaip būtų gera bendraminčiams turėti savą korporaciją. Pagaliau mintis pribrendo ir sumanymas tapo realybe: „Steigti studentų ateitininkų medikų korporaciją gavome nuoširdų pritarimą iš ateitininkų vadovybės. Tad ir įsteigėm savą korporaciją, dar ir su ta mintimi, kad tuo įrodysime tuometinei Kauno Medicinos fakulteto vadovybei, kad fakultete yra gyva katalikiška dvasia ir kad, išėję iš korporacijos, gydytojai katalikai atvers kitų gydytojų parsivežtą iš Rusijos supuvusią ateistinę dvasią“ (psl. 29).

„Tuometinis Ateitininkų federacijos vadas prof. Stasys Šalkauskis pasiūlė korporacijai vardą ‘Gaja’ ir suformulavo jai obalsį: ‘Gajus kūnas — budri dvasia’ (37 psl.). „Pirmuoju korporacijos valdybos pirmininku buvo išrinktas Juozas Raciūnas. Į korporaciją stojo visi, studijuoją Medicinos fakultete ateitininkai: medikai, odontologai, farmacininkai. ‘Gaja’ buvo pirmoji profesinė studentų ateitininkų korporacija“ (psl. 38).

Knygai *Gaja. Ateitininkų medikų korporacija* redaktoriai yra pasitelkę nemažai bendradarbių (kai kurie jau išskeliavę Amžinybėn ir jų straipsniai perspausdinti iš kitų leidinių), tarp kurių randame gydytojus: P. Kazlą, J. Meškauską, J. Jusionį, A. Čerškų, J. Balčiūną, P. Kisielių, kun. (vėliau vysk.) dr. P. Brazilį, MIC, kun. dr. K. A. Paškų, kun. V. Bagdanavičių, MIC, J. Girnių, kun. dr. A. Šidlauską ir daug kitų. Kiekvienas šių autorių lašelį po lašelio pila savo įnašą į knygos korius, kol jie prisipildo žinių, prisiminimų, istorijos nuotrupų medumi. Juk Korp! Gaja istorija yra tuo pačiu ir Lietuvos medicinos darbuotojų, studentų katalikų, o taip pat ateitininkijos istorijos dalis.

Daugeliui medikų — studentų nebuvo lemta mokslą baigti Lietuvoje. Karo šmėkla juos, kaip ir tūkstančius kitų mūsų tautiečių, išvijo iš tėvynės. Antrajam pasauliniam karui pasibaigus, nemažai medicinos studentų atsirado Tuebingene, nes ten buvo geriausios sąlygos tęsti studijas. Tuebingene 1945 m. rudenį buvo suorganizuotos ateitininkų moksleivių ir studentų centro valdybos. Šiame mieste taip pat apsigyveno nemažai Korp! Gaja korporantų iš Vilniaus ir Kauno universitetų. Buvo logiška, kad šis

pokario Vokietijos miestas taptų ir korporacijos atgaivinimo lopšys.

„Dr. Petras Kisieličius buvo vienas pirmųjų ‘Gajos’ filisterių, kuris bendravo su ‘Gajos’ iniciatoriais. Atsikūrė studentų ‘Gajos’ vadyba, kurios pirmininku buvo išrinktas Kazys Pemkus. Be dr. Petro Kisieliaus, šiai ‘Gajos’ valdybai talkininkavo dr. Antanas Kyras bei netoliese — Stuttgarte — gyvenęs dr. Vaclovas Šaulys, kuris vėliau persikėlė į Tuebingeną. Dr. Domas Jasaitis buvo pakviestas korporacijos globėju“ („Gajos’ veikla Vokietijoje — Tremties pradžia“, psl. 151). Korporacijos veikla Vokietijoje aprašoma 151-174 psl. Vokietijoje buvo paminėta ir „Gajos“ dvidešimties metų sukaktis. Tai tarytum antrasis „Gajos“ gyvavimo tarpsnis, užsibaigęs didžiąja (kartais vadinama — antrąja) emigracijos banga į užjūrus.

Trečiuoju ir ilgiausiu „Gajos“ korporacijos gyvavimo laikotarpiu, apimančiu 1952–2000-uosius metus (psl. 175–207) galime vadinti veiklą Amerikoje, kur ji pasireiškė gyviausiai. „1952 m. žiemą, jau gerokam gajininkų skaičiui apsigyvenus Čikagoje, kilo mintis bent čia gyvenantiems gajininkams susiburti“ (psl. 177). Sušaukus pirmąjį susirinkimą, atvyko palyginti gausus buvusių korporacijos narių skaičius. „Visuose buvo noras ‘Gają’ laikyti gyvą ir aktyvią. Tame susirinkime Z. Danilevičius kalbėjo apie naujus vaistus — kortizoną ir kitus steroidus. Susirinkimas įpareigojo mane (dr. J. Starkų — D.B.) ir A. Alekną vadovauti Čikagos ‘Gajos’ vienetei. Tiesa pasakius, jos atgaivinti nereikėjo — ‘Gaja’ buvo gyva! Ji savo gyvastingumą rodė pirmosios sovietinės okupacijos metais, tęsė veiklą karo metu ir puikiai veikė Vokietijoje, karui pasibaigus“ (psl. 177).

Nesakome, kad šioje knygoje nėra trūkumų, praleidimų bei kai kurių kitų nesklandumų, tačiau tai „atvira medžiaga“, laukianti tolimosio papildymo, tęsimo. Reikia tik džiaugtis, kad knyga apskritai išleista, o tie papildymai visuomet gali būti atlikti, juo labiau, kad paskutinis Korp! Gajos istorijos puslapis toli gražu neužverstas — jis rašomas toliau.

Tekstai iliustruoti daugybe nuotraukų (ne visos labai kokybiškos, bet čia iš dalies ir spaudos darbo trūkumas) iš senesnės, dar nepriklausomoje Lietuvoje vykusios korporacijos veiklos, o taip pat išeivijoje ruoštų švenčių, suvažinimų. Nuotraukose sutinkame lietuvių visuomenės veikėjus ir galime prisiminti jų įnašą į mūsų kultūrinį, visuomeninį, bendruomeninį gyvenimą. Korporacijos narių veikla išeivijoje niekuomet nesiribojo vien „savo kiemu“ — visi jie buvo aktyvūs ir nuolatiniai lietuviškųjų dirvonų pūrėtojai, daugelio svarbių darbų įkvėpėjai, vykdytojai ir apskritai varikliai.

Gaja. Ateitininkų medikų korporacija yra vertingas įnašas į Lietuvos medikų bei medicinos darbuotojų, o juo labiau ateitininkijos, istoriją. Reikia tik sveikinti knygos redaktorių, atlikusių tokį milžinišką darbą.

Danutė Bindokienė

Religija ir mokslas

JUSTINAS PIKŪNAS

Tiesiogiai arba netiesiogiai religija ir mokslas veikia kiekvieną žmogų. Abiejų faktorių veikimo apimtis priklauso nuo išsilavinimo lygmens. Religijos veiksmingumas prasideda vaikystėje, mokslo – žymiai vėliau. Katechizacijos žinių sutelktų vaikystėje, nepakanka, protui bręstant ir atsiveriant abstrakčiam bei metafiziniam pasauliui. Mokslo žinių vertė pradeda akivaizdžiai kilti po 8 ar 10 mokyklos metų. Vienas iškiliausių XX a. kultūrologų Carl G. Jung išsamiai tyrinėjo ir analizavo Vakarų bei Rytų religiją ir filosofijas. Jis įtikinamai tvirtina, kad tik Katalikų Bažnyčia turinti visus tikėjimą sudarančius atributus. (Jis pats buvo protestantas). Jung sprendimu, kitoms religijoms stinga kurio nors tikėjimui integralaus elemento; jos nesančios pilnutinio tikėjimo skleidėjos. Šalia Biblijos ir religinės literatūros skaitymo bei nagrinėjimo, Jung filosofiniai ir psichologiniai raštai ypač jo veikalas *Sielos nemirtingumas* (*Die Unsterblichkeit der Seele*), pateikia stiprius argumentus žmogaus sielos būtinumui išlikti nemirtinga. Išties, niekas Visatoje visiškai neišnyksta, o tik keičia arba praranda turimas formas.

Max F. Scheler suprato, kad protinėje smegenų dalyje glūdi kategorija, skirta religinei patirčiai. Modernūs tyrimai aiškina, kad Dievo įvaizdis negali būti visiškai pašalintas, kad religinių išgyvenimų gelmė randama smegenyse. Kai Šv. Pranciškaus seserys susitelkia maldai arba budistų vienuoliai meditacijai, fotonų emisijos kompiuterizuoti tomografijos vaizdiniai rodo tuos pačius pasikeitimus smegenų orientacinės asociacijos srityje (OAS, angl. OAA). Gilinimasis į teologinę literatūrą mąstančiam jaunuoliui palengvintų pripažinti, kad Katalikų Bažnyčia yra autentiška Kristaus paskelbtų tikėjimo tiesų ir gyvenimo dėsnių bei tikslo skleidėja, visapusiška Dievo Apreiškimo nesikeičiančios misijos vykdytoja.

Tikintiems ir aukštųjų mokyklų diplomus turintiems yra sunkiai suvokiami kai kurių mokslininkų tvirtinimai, kad tikėjimo dėsnių prieštarauja mokslo tiesoms, kad tik mokslinį metodą vartojant, pasiekti duomenys bei suformuluotos išvados esančios visiškai patikimos. Prisiminkime, kad mokslas yra gausių tyrimo rezultatų ir daugiau ar mažiau ištirtų hipotezių visuma. Turėtų būti žinoma, kad mokslo pripažintos tiesos prieš 50 metų, nūdien yra atmetamos visu trečdaliu. Dabartinių mokslo rezultatų laukia panašūs likimas. Mokslinė metodika ir instrumentacija turi parametrus, kurių ji neturėtų peržengti. Daug kas lieka tik iš dalies ištirta, dalykų esmės nepaliečiant. Galima sakyti, kad susidariusią gana didelę mokslinės patirties salą gaubia neišmatuojamas vandenynas, pilnas netikrumo ir misterijos. Tačiau ir pacioje saloje, jeigu būtų nudraskytas mokslinio žinojimo paviršius, atsivertų nauji, mokslui iki tol nepasiekiami, sluoksniai.

Reikšmingų klausimų mokslo žinovams yra daug. Kaip Visatoje

viskas, kas egzistuoja, atsirado? Kokia yra žmogaus, kokia yra pačios Visatos paskirtis? Ar Visatoje mes esame vieni? Atsakymų nėra. Mokslinė metodika naudojantis, taip pat negalima atsakyti į tokius rūpimus klausimus, kaip pavyzdžiui, ar žmogaus elgesys yra laisvas, ar ne; turi jis sielą, ar ne; galop, kodėl ir kaip atsirado Visata ir daugelis kitų. Šie ir kiti žmogaus egzistencijos bei metafiziniai klausimai neturi visareikšmių atsakymų, sutelktų mokslo lobyne. Juos atskleidžia Apreiškimo religija tikinčiam priimtinu, skeptikui – abejotinu arba nepriimtiniu būdu. Daugelis mokslininkų yra sajentizmo (scientism) atstovai; jie suabsoliutina mokslinių metodų galią tvirtindami, kad papildomi tyrimai ir naujų technologijų panaudojimas sugebės atsakyti į dabar nebeatsakomus klausimus ir problemas. Deja, mokslui atsakant vienus klausimus ir išsprendžiant kai kurias esamas problemas, atsiranda naujos klausimų versmės ir – išsprendžiant problemas, iškyla dar sunkesnės.

Klausime, kodėl diplomus turintys milijonai europiečių ir amerikiečių neieško religinės perspektyvos? Gal dėl neigiamų aplinkos veiksnių gausos, o gal dėl asmeninio išdidumo? Gal mokslo galią suabsoliutinant, tai iš vis neįmanoma. John Templeton teigia, kad mokslininkai, kurie studijuoja totalinę pasaulio informaciją, tvirtina, kad ji padvigubėja kas treji metai. Tuo tarpu dvasinis kraitis (kai atleidžiama kitiems, kai esama dovingais ir kt.) nuo Kristaus laikų vien tik padvigubėjo. Naudojant mokslo metodiką būtų galima sukaupti daugiau tokios dvasinės informacijos ir tuo didinti Dievo supratimą bei patį dvasingumą. Taip, bet sunku laukti didelės sėkmės, kai šioje komplikuojuose praeities tyrimo srityje dirbančiųjų nėra daug.

Atrodo, kad dauguma iškilių mokslininkų pripažįsta Dievo būtinumą, nes be Tvėrėjo apvaizdos kone viskas pavirstų chaosu ir gal pasikęstų tamsoje. Lengva sutikti su Zen Bucher teigimu: „Dievas yra didis mažiausiuose ir didžiausiuose dalykuose“ (*Deus est magnus in res minimis et maximis*). Jo tiesioginiai ir netiesioginiai pasireiškimai yra pakankamai vaizdūs žmogui, siekiančiam juos regėti. Jo būtinumą veikti atpažįstame subatominėje ir subląstelinėje plotmėje, lygiai kaip ir nuostabiai greitai besiplečiančioje Visatoje; taip pat savo sąmonės gelmėje ir logikos šviesoje. Religija ir mokslas sudaro du sudėtingus bei skirtingus kelius, vedančius į tiesą. Be Dievo, kaip Visatos Kūrėjo, neįmanoma išaiškinti, kodėl žvaigždės, planetos skrieja didžiuliu greičiu ir kodėl Visata taip plečiasi. Kūrėjo valia pasaulis atsirado, Jo valia jis ir pasibaigs. Vykdydami Dievo valią, mes galėsime atrasti autentišką tikėjimą žemėje ir amžiną laimę Amžinybėje.

Tikėti – reiškia dirbti, veikti, melstis – kurti Dievo meilės karalystę žemėje – vien trumpai poilsiaujant ir nesnūduriuojant, nes

aukščiausius idealus tėvynėje ir svetur įgyvendinant, veiklos laukai yra neaprepiamai dideli.

Literatūra: C. Holden. „Subjecting Belief to the Scientific Method“. *Science*, 1999, 284, 1257-

9; A. Newberg, E. D'Aquili, V. Rause. *Why God Won't Go Away*. New York: Ballantine, 2001; A. Vasiliauskiene. *Mokslo ir idealo keliu*. Kaunas: PLKMSC, 2001, 355–8. ■

PRANAS VISVYDAS

PAŽINTIS

Kiek trunka mūsų pažintis, nesidangstei slapties vualiais, Ir giedrą tavo akyse matau dažniau nei liūdesio ūkanas.

Šioje varžybų ir lemties arenoje, kur nusipelnusių Olimpo aukso, tėra nedaug ir niekada nebus, įsivaizduoju – tu esi tarp jų.

O man, eilinio žaismo epikūrai, terūpi tik malonūs gestai, va: jojimas visureigiu į Wal-Mart, ar į Los Angeles krepšinio halę, ar teniso aikštelėje padžiūgaut laimėjus setą, ar su bičiuliais žuvaujant tūnoti kalnų paežerė.

Tad išminties dažnai pasiimu iš tavo atviro kultūros kraičio, kur dar gyva Homero ir Platono, Šekspyro, Kristaus, Goethes ir kitų dvasia – idėjų ir kalbos galia.

Todėl ir klausiu: ar vien jų dėka išmokai būti neišdidi ir paprasta, kaip po kaklu šis retas perlas? vargu ar kada nors man atsakysi.